

ВИБОРЧІ СИСТЕМИ

1

• **Виборчі системи: поняття, функції, типологія**

2

• **Мажоритарні виборчі системи**

3

• **Пропорційні виборчі системи**

4

• **Змішані виборчі системи**

5

• **Еволюція виборчої системи України: 1991-2020 рр.**

6

• **Виборчий кодекс України**

Виборча система

У широкому розумінні

цілісна сукупність суспільних відносин, суб'єктів, інститутів, норм, принципів, цінностей, процедур, які складаються у зв'язку з виборами органів публічної влади

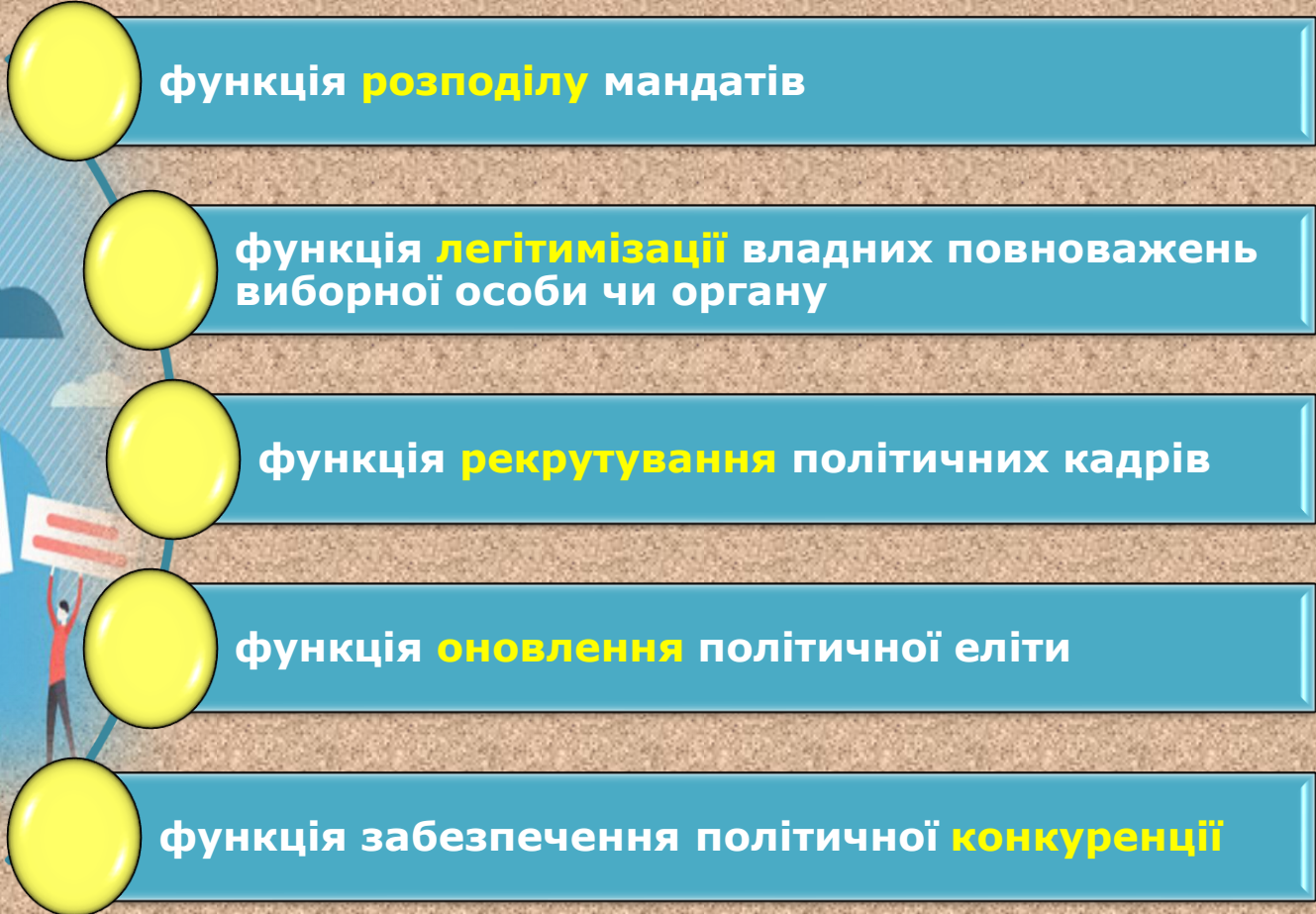
У вузькому розумінні

певний спосіб переведення голосів виборців в мандати депутатів та владні посади

Однаковий розподіл голосів виборців при використанні різних виборчих систем приводить до зовсім інших кінцевих результатів!

Призначення та функції виборчих систем

функція **розподілу** мандатів

The diagram features a vertical line of five yellow circles connected by a blue line. Each circle is linked to a blue rectangular box containing text. The background on the left includes a large white hand, a red ballot box with a checkmark, and several ballot papers with checkboxes and symbols. Stylized clouds and a blue sky are also visible.

функція **легітимізації** владних повноважень
виборної особи чи органу

функція **рекрутування** політичних кадрів

функція **оновлення** політичної еліти

функція забезпечення політичної **конкуренції**

Виборчі системи світу

Мажоритарні

40,8% (89)

FRTR – Система відносної більшості

TRS – Двотурова система (абсолютної більшості)

AV – Альтернативне голосування

BV – Блокове голосування

PBV – Голосування за партійний блок

Пропорційні

39,5% (86)

PR List – Пропорційне представництво за партійними списками

STV – Система єдиного перехідного голосу

Змішані

15,1% (33)

Parallel – Паралельна система

MMR – Змішана пропорційна система

Нетипові

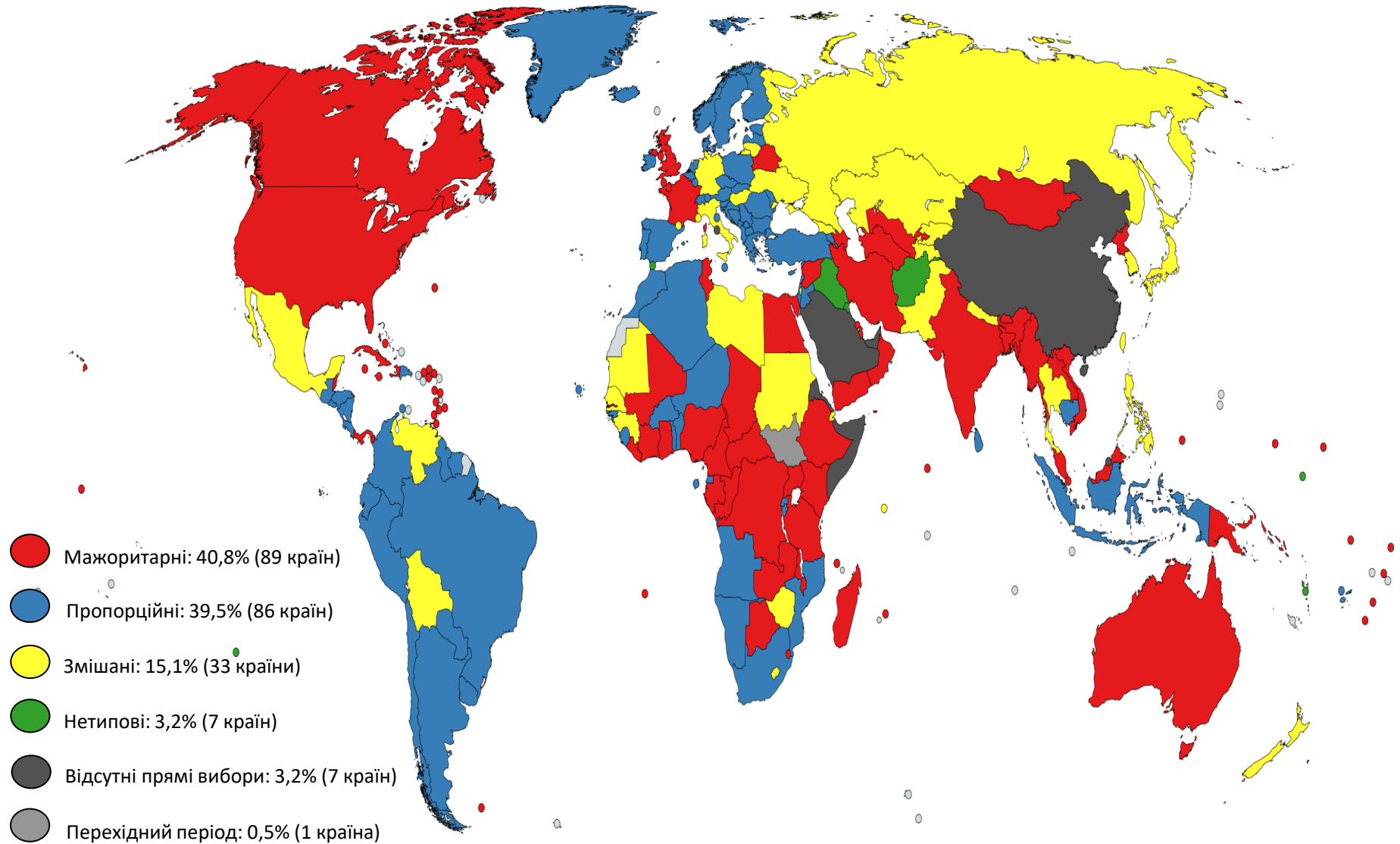
3,2% (7)

SNTV – Система єдиного перехідного голосу

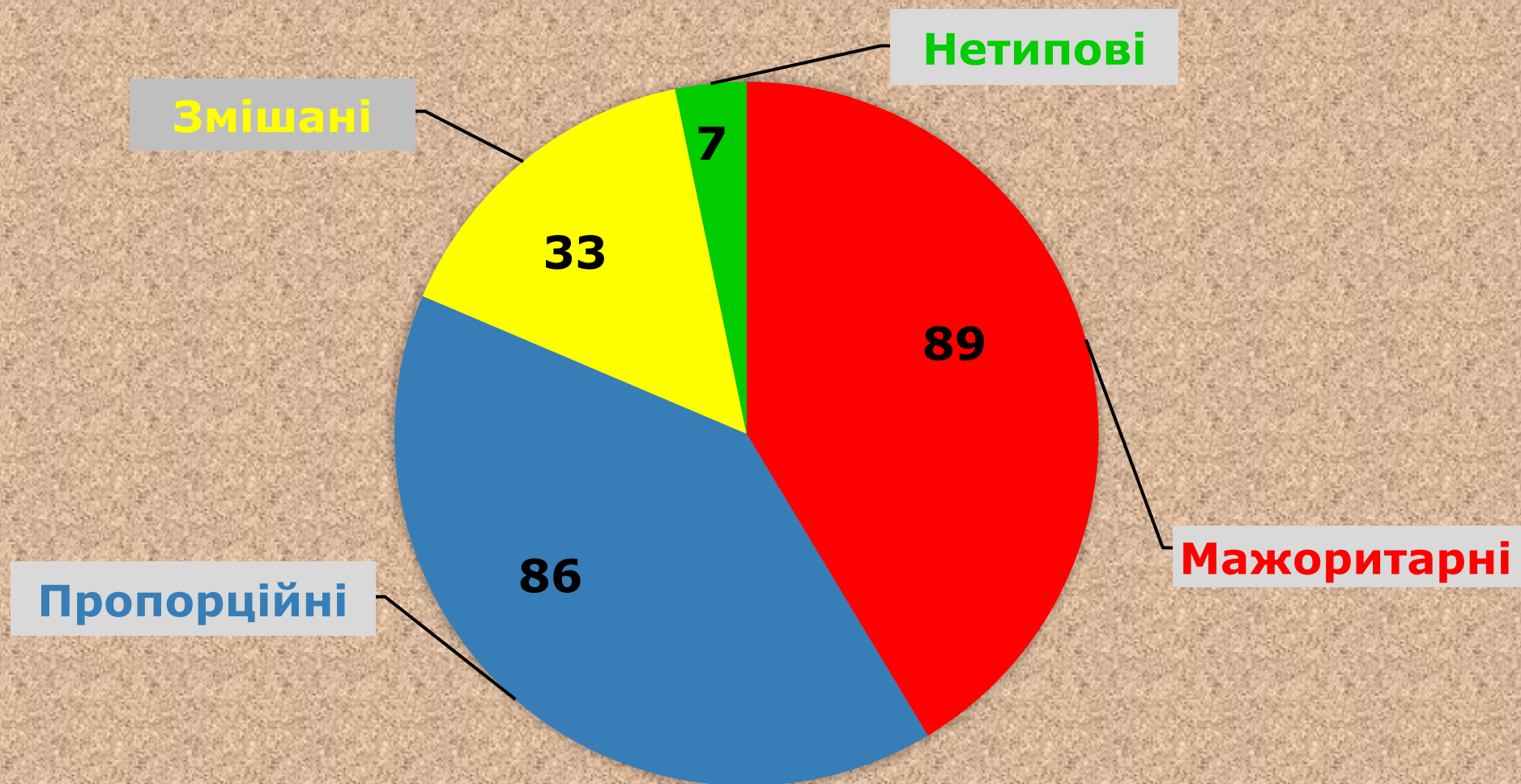
LV – Обмежене голосування

BS – Підрахунок за методом Борда

Сім'ї виборчих систем світу

ПОШИРЕННЯ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ У СВІТІ

Типи виборчих систем

```
graph TD; A([Типи виборчих систем]) --> B([Мажоритарні]); A --> C([Пропорційні]); A --> D([Змішані]);
```

Мажоритарні

Пропорційні

Змішані

СУТНІСТЬ МАЖОРИТАРНИХ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

депутатські мандати розподіляються за принципом більшості зібраних голосів

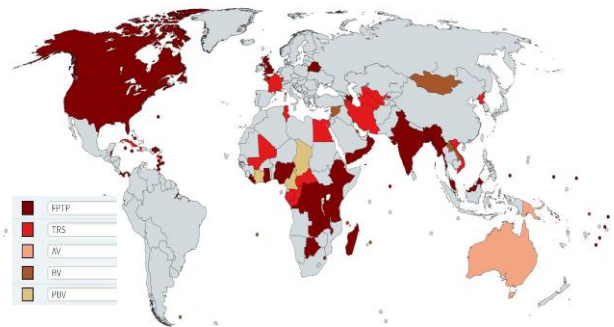
КОЛИ?

**найдавніша
система**

ДЕ?

**понад 80 країн
світу**

Різновиди мажоритарних систем


```
graph TD; A([Різновиди мажоритарних систем]) --> B[Мажоритарна система відносної більшості]; B --> C[США, Канада, Велика Британія, Нова Зеландія]; B --> D([проста більшість]);
```

Мажоритарна
система
відносної
більшості

США, Канада,
Велика Британія,
Нова Зеландія

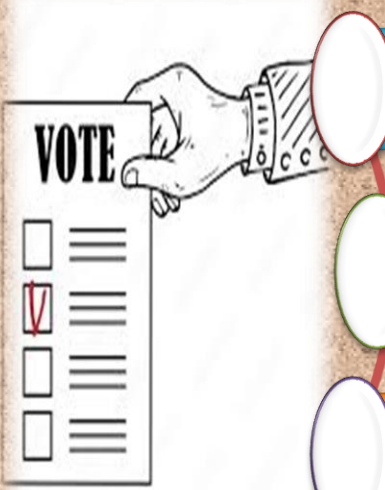
проста
більшість

МАЖОРИТАРНА СИСТЕМА ВІДНОСНОЇ БІЛЬШОСТІ (FPTP – First Past The Post)

«англійська»

«вестмінстерська»

найпростіший різновид мажоритарної системи

Використовується в одномандатних округах

Виборці голосують за одного кандидата

Перемагає той кандидат, який отримає відносну (просту) більшість голосів

Мажоритарна система відносної більшості

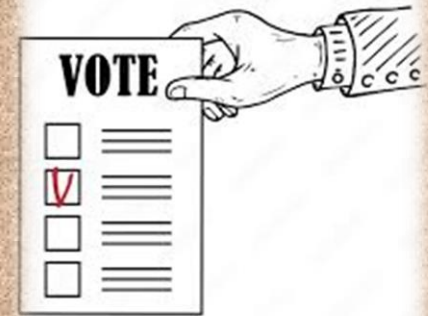
A - 11%

Б - 23%

В - 34%

Г - 32%

66%

Пар- тії	Голоси виборців по округах (тис.)				
	I	II	III	IV	V
A	17	18	16	17	5
Б	13	12	14	13	25

73 тис.

77 тис.

1951

Консерватори	13713 тис.	48%	312 місць	51,35%
Лейбористи	13948 тис.	48,8%	295 місць	47,2%

1974

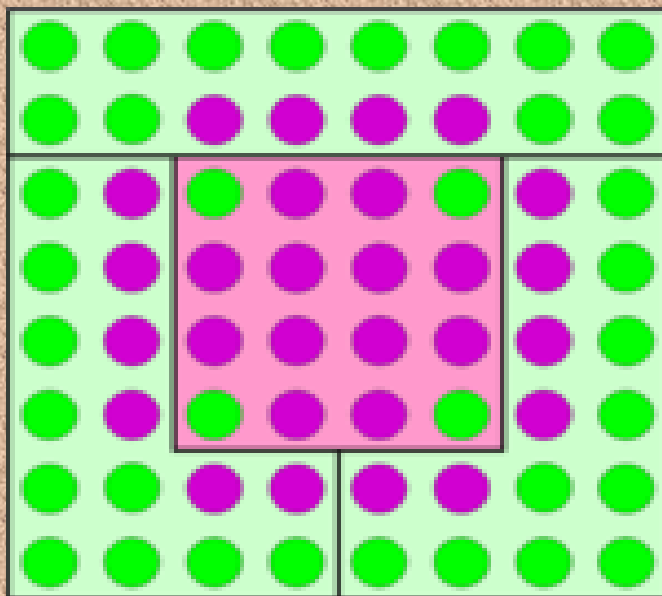
Консерватори	11857 тис.	38,8%	296 місць	46,6%
Лейбористи	11654 тис.	37,5%	301 місце	47,4%

Виборча географія/Gerrymandering

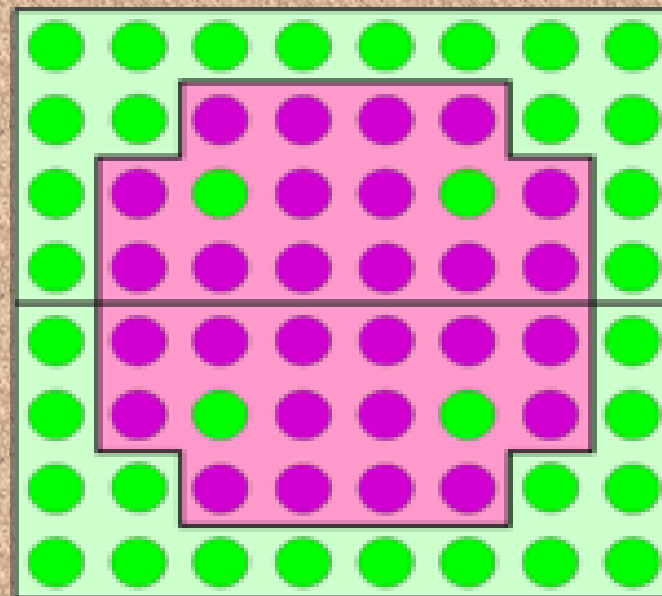
(від «Gerrymander» – підтасування виборів)

1

2

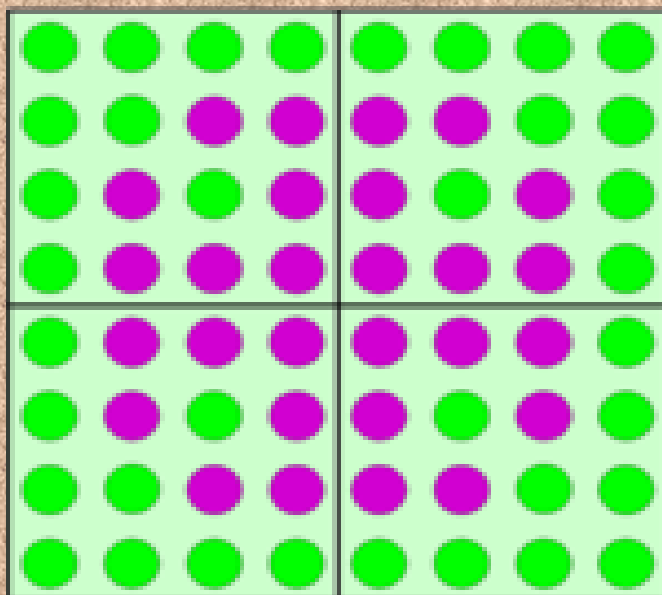

64 виборця:

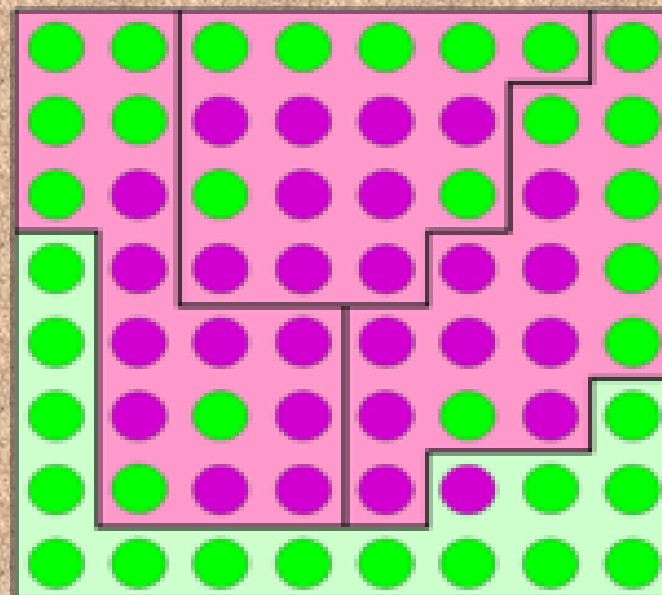
● - 36

● - 28

3

4

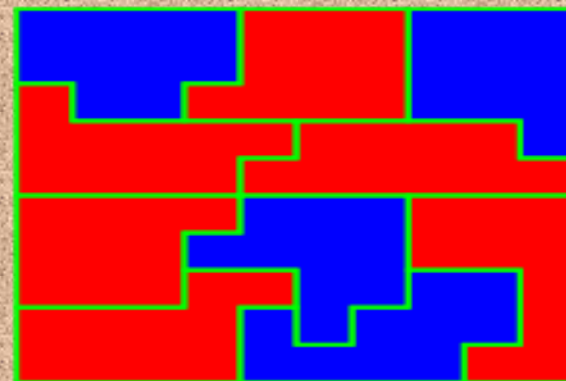
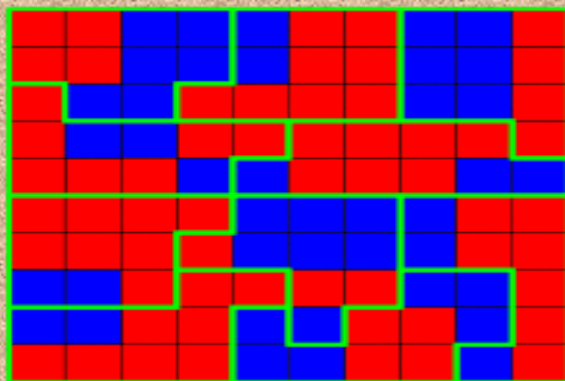

Рис.1.«Червоні» перемагають у шести округах, а «сині» — у чотирьох

100
виборців:
 - 60
 - 40

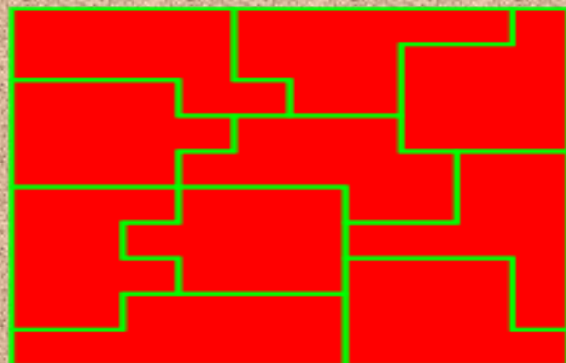
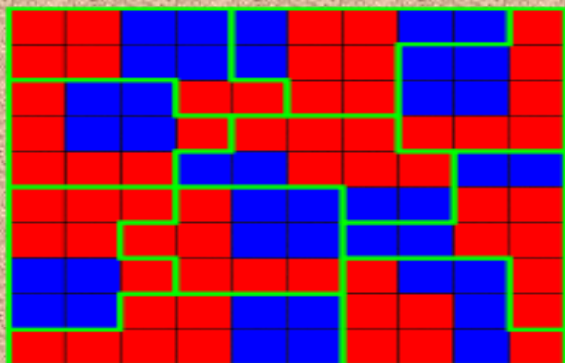

Рис.2. «Червоні» перемагають у всіх десяти округах

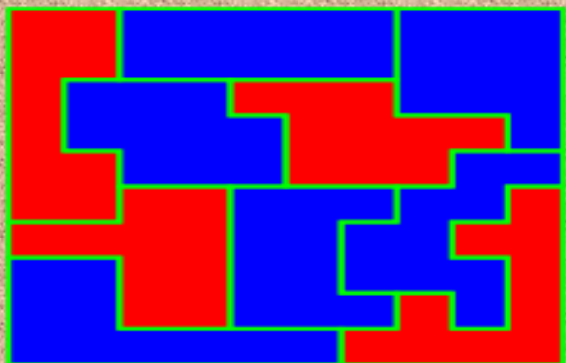
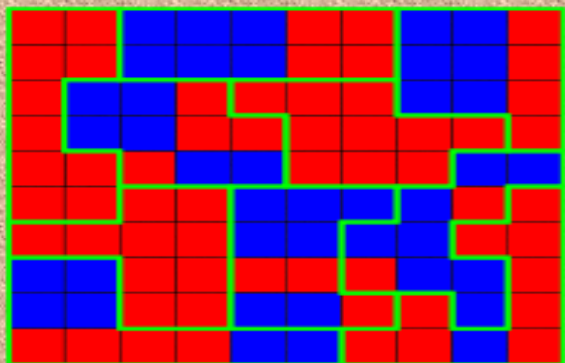

Рис.3. «Сині» перемагають у шести округах, а «червоні» — у чотирьох

Congressional District 23

nationalatlas.gov

0 90 180 Miles

23 Congressional District

Ventura County

California (53 Districts)

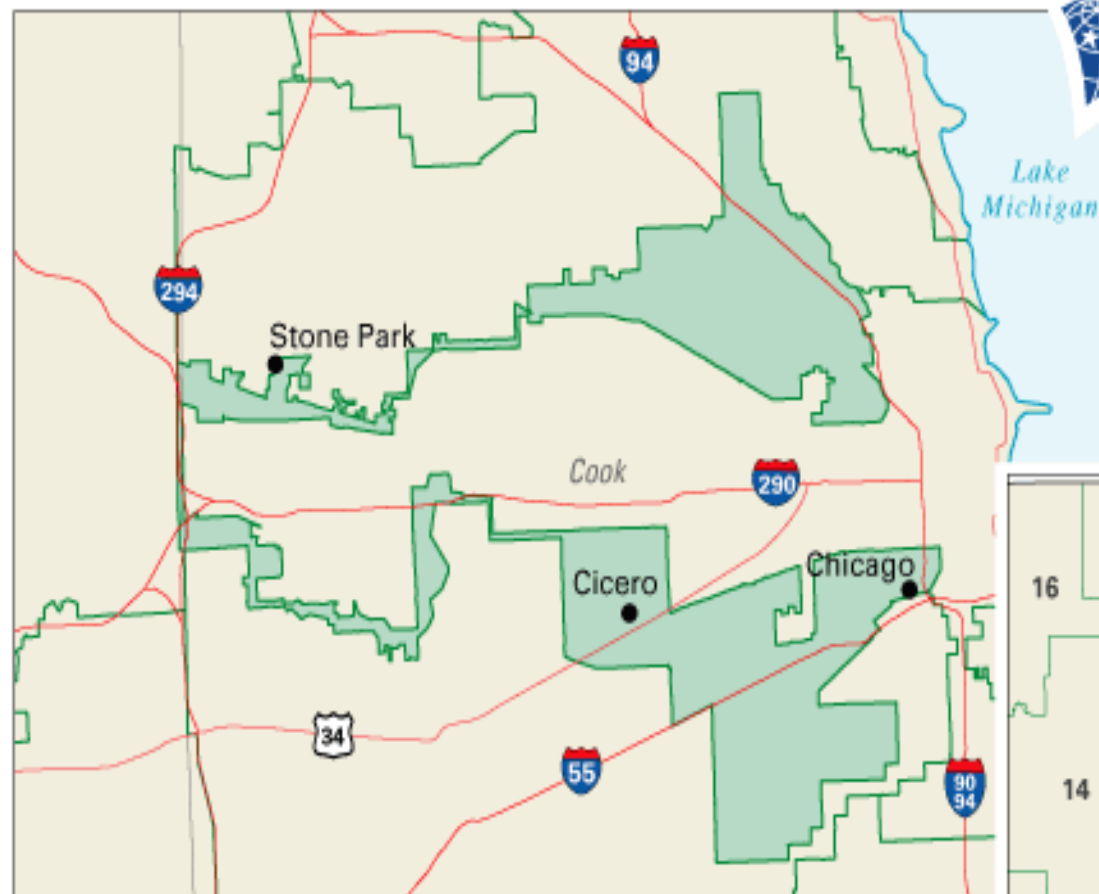
Каліфорнія, 23 виборчий округ (2002-2011)

«стрічка ганьби» або «округ, який зникає під час припливу»

Congressional District 4

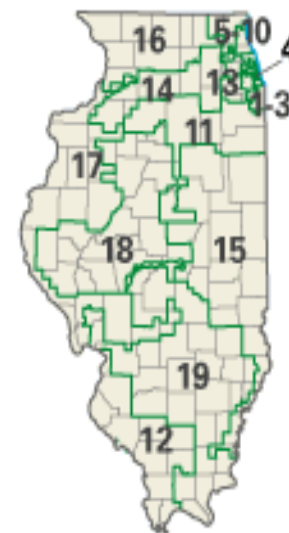
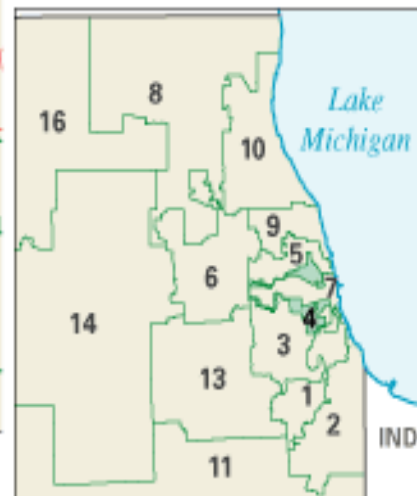

nationalatlas.govTM

4 Congressional District

Cook County

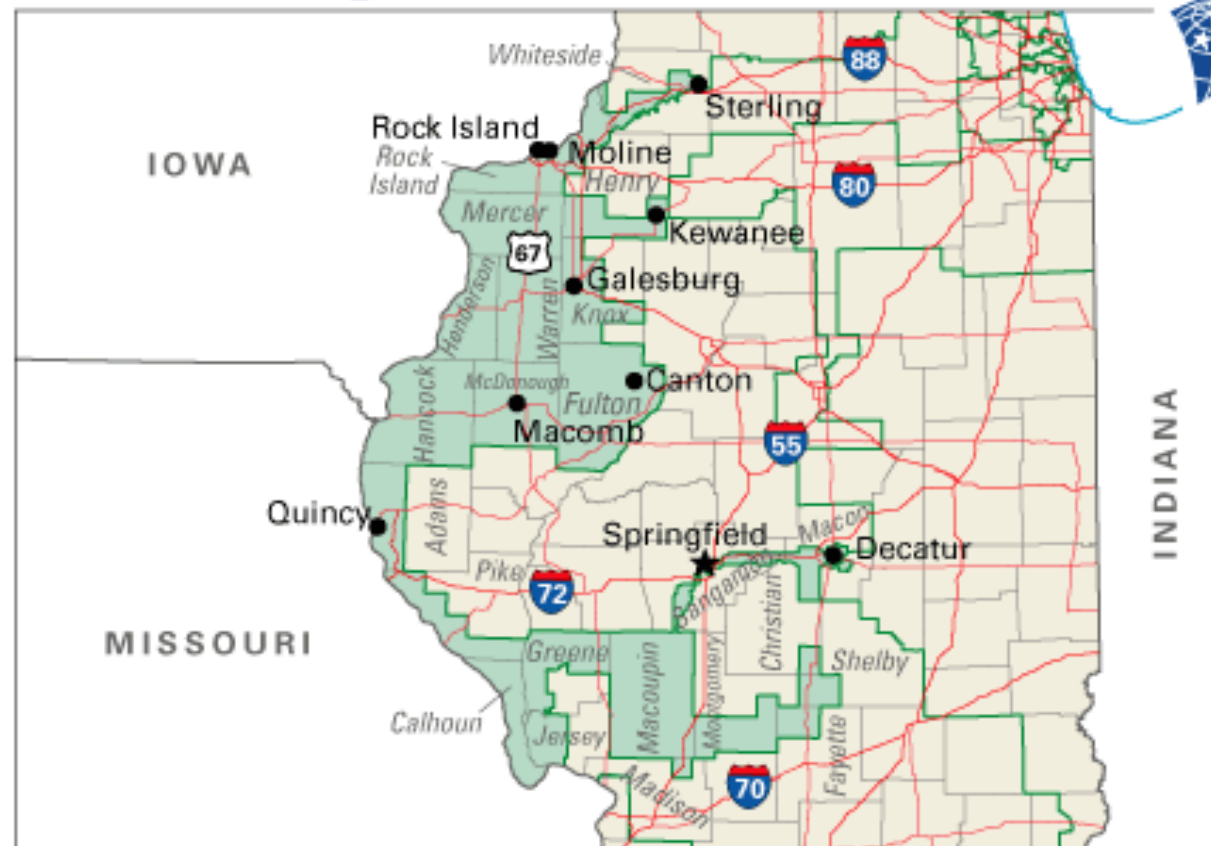
Illinois
(19 Districts)

Іллінойс, 4 виборчий округ (2003–2011) — «навушники»

Congressional District 17

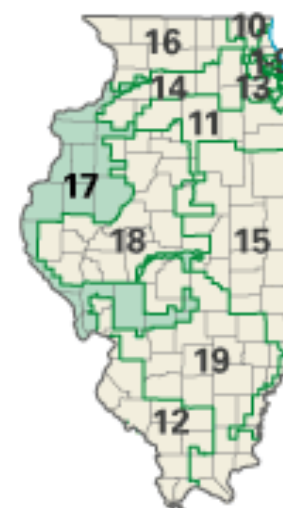

nationalatlas.gov

17 Congressional District

Fulton County

Illinois (19 Districts)

Іллінойс, 17 виборчий округ (2003–2011) — «кролик на скейтборді»

Congressional District 13

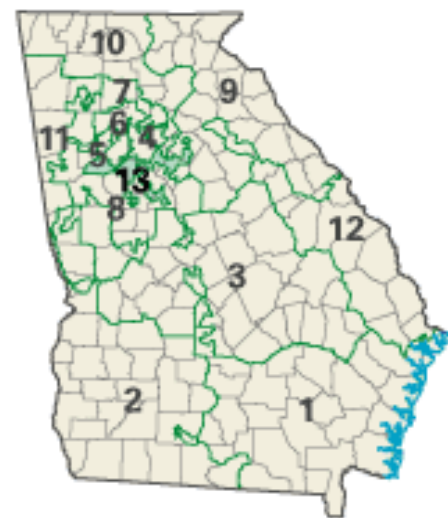

nationalatlas.govTM

13 Congressional District

Clayton County

Georgia (13 Districts)

Джорджія, 13 виборчий округ (2002–2005) — «кішка, яку переїхали»

Різновиди мажоритарних систем

Мажоритарна
система
відносної
більшості

США, Канада,
Велика Британія,
Нова Зеландія

проста
більшість

Двотурова
система
(абсолютної
більшості)

Франція, Туніс,
Єгипет, В'єтнам,
Україна

50% + 1
голос

ДВОТУРОВА СИСТЕМА (TRS - The Two-round System)

«французька»

результатами обробки 100% протоколів

73,22%

Володимир
Зеленський

24,45%

Петро
Порошенко

Використовується в одномандатних округах

Виборці голосують за одного кандидата

Перемагає той кандидат, який отримає абсолютну більшість голосів

**Абсолютна
більшість
голосів**

$$= \frac{\text{Кількість дійсних голосів}}{2} + 1$$

**50% + 1
ГОЛОС**

Для 8 голосів абсолютна більшість складає **5** (50 % від 8 = 4; 4 + 1 = **5**)

Президентські вибори

Франція	Росія	Україна
➤ 1958 – 1 тур (Шарль де Голль – 78,5%) ➤ Всі інші вибори – 2 тури	➤ 1991 – 1 тур (Єльцин – 57,3%) ➤ 1996 – 2 тури (Єльцин – Зюганов) ➤ 2000 – 1 тур (Путін – 52, 9%) ➤ 2004 – 1 тур (Путін – 71,3%) ➤ 2008 – 1 тур (Медведєв – 69,6%) ➤ 2012 – 1 тур (Путін – 63,6%) ➤ 2018 – 1 тур (Путін – 76,7%)	➤ 1991 – 1 тур (Кравчук – 61,6%) ➤ 1994 – 2 тури (Кучма – Кравчук) ➤ 1999 – 2 тури (Кучма – Симоненко) ➤ 2004 – 2 тури (Ющенко – Янукович) ➤ 2010 – 2 тури (Янукович – Тимошенко) ➤ 2014 – 1 тур (Порошенко – 54,7%) ➤ 2019 – 2 тури (Зеленський – Порошенко)

Різновиди мажоритарних систем

Мажоритарна
система
відносної
більшості

США, Канада,
Велика Британія,
Нова Зеландія

проста
більшість

Двотурова
система
(абсолютної
більшості)

Франція, Туніс,
Єгипет, В'єтнам,
Україна

50% + 1
голос

Альтернативне
голосування

Австралія,
Папуа Нова Гвінея

виборці вказують
порядок
вподобань

АЛЬТЕРНАТИВНЕ ГОЛОСУВАННЯ (AV – The Alternative Vote)

BALLOT PAPER
HOUSE OF REPRESENTATIVES
TASMANIA
ELECTORAL DIVISION OF
BASS

*Number the
boxes from 1 to 4
in the order of
your choice.*

☐ HUNNERUP, David
TASMANIAN GREENS

☐ SMITH, Silvia
AUSTRALIAN LABOR PARTY

☐ SMITH, Warwick
LIBERAL

☐ AUSTEN, Brian
AUSTRALIAN DEMOCRATS

**Remember...number every box
to make your vote count.**

Australian Electoral Commission **AEC**

Використовується в одномандатних округах

Виборці вказують порядок вподобання кандидатів, проставляючи в бюлетенях цифру 1 для найбільш пріоритетного кандидата, 2 - для наступного і т. д.

Кандидат, який набрав **абсолютну більшість** голосів перших вподобань, оголошується обраним.

Якщо жоден кандидат не набрав абсолютної більшості голосів перших вподобань, найменш успішні кандидати виключаються, а подані за них голоси перерозподіляються серед кандидатів другого вподобання на їх бюлетенях, поки один з кандидатів не отримає абсолютної більшості.

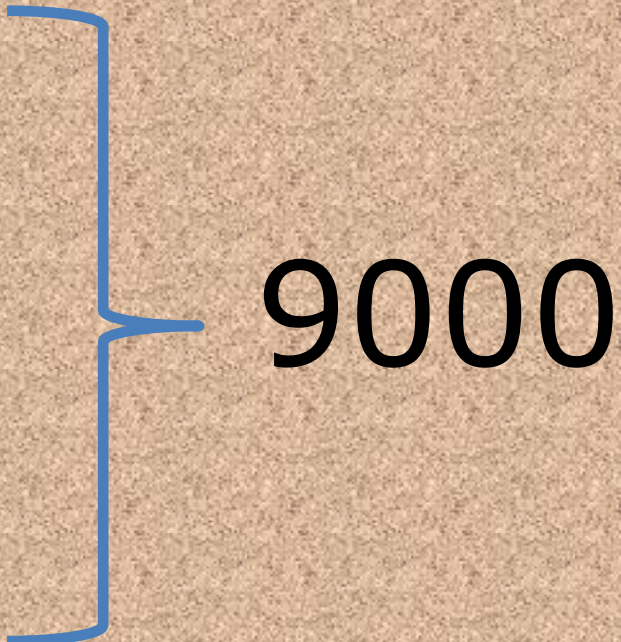
А	1
Б	3
В	2
Г	-

A	19000
Б	12000
В	10000
Г	9000

50000

25001

A	1000
Б	5000
В	3000

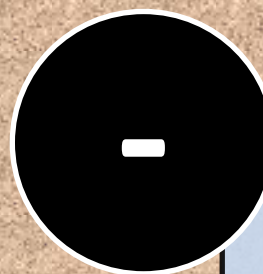

9000

A	$19000 + 1000 = 20000$
Б	$12000 + 5000 = 17000$
В	$10000 + 3000 = 13000$

1 тур

складність

Підрахунок голосів Австралія

AEC @AusElectoralCom · Mar 17.
Some live images of #Ballin by-election counting. Over 25 polling places returned on first preferences so far. See results at tallyroom.aec.gov.au/HouseDivisionP... #auspol

Типи виборчих систем

```
graph TD; A([Типи виборчих систем]) --> B([Мажоритарна]); A --> C([Пропорційна]); A --> D([Змішана]);
```

Мажоритарна

Пропорційна

Змішана

ПРОПОРЦІЙНА ВИБОРЧА СИСТЕМА

депутатські мандати розподіляються між партіями пропорційно кількості голосів, зібраних кожною з них в межах виборчого округу

BULETIN DE VOT ALEGERI PARLAMENTARE 2019 Circumscripția națională		
	PARTIDUL DEMOCRAT DIN MOLDOVA	☐
	BLOCUL ACUM DA PAS	☐
	PARTIDUL COMUNISTILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA	☐
	PARTIDUL SOCIALISTILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA	☐
	PARTIDUL ȘOR	☐
	MIȘCAREA ANTIMAFIE	☐
	PARTIDUL NOSTRU	☐
	PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL	☐
	PARTIDUL VOINȚA POPORULUI	☐
	PARTIDUL REGIUNILOR	☐
	PARTIDUL DEMOCRAȚIA ACASĂ	☐
	MIȘCAREA PROFESIONISTILOR SPERANȚA - НАДЕЖДА	☐
	PARTIDUL PATRIA - РОДИНА	☐
	PARTIDUL VERDE ECOLOGIST	☐
	PARTIDUL LIBERAL	☐

Виборчий (загороджувальний) бар'єр - мінімальна кількість голосів, яку повинна набрати партія для отримання депутатських мандатів

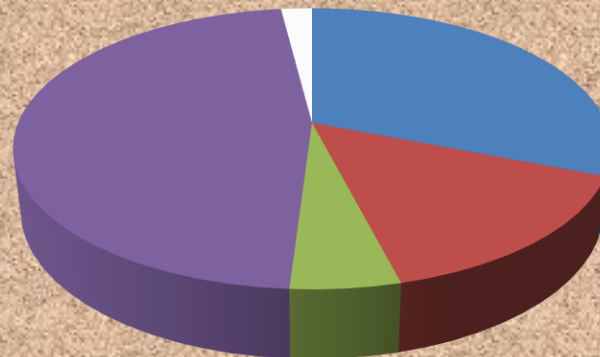
Мета застосування:

- уникнути представництва дрібних партій
- укрупнити партійні фракції в парламенті
- забезпечити стабільність парламенту і уряду

Виборчий бар'єр – 4%

Партія №5 не отримала місць в парламенті, оскільки набрала голосів менше встановленого бар'єру

■ Партія №1 31%
■ Партія №2 15%
■ Партія №3 5%
■ Партія №4 47%
■ Партія №5 2%

**В Україні: 1998-2002 рр. – 4%
2006-2007 рр. – 3%
2012-2019 рр. – 5%**

Різновиди пропорційних систем

За впливом виборців на розташування кандидатів у списку:

система закритих (твердих) списків

виборець голосує за партію і не може виразити свою перевагу окремим кандидатам

Оберіть єдину партію

(закриті партійні списки)

☐

Ліберальна партія

1. Андрій Андрійченко
2. Сергій Сергієнко
3. Іван Іванчук

☐

Соціалістична партія

1. Олексій Трачук
2. Володимир Величковський
3. Павло Іванов

☒

Консервативна партія

1. Михайло Грушевський
2. Марія Андропова
3. Ігор Молотов

система відкритих (м'яких) списків

виборець голосує за партію і водночас виражає перевагу комусь з її кандидатів

Оберіть єдину партію та 3 кандидатів (якщо трьохмандатний округ)

(відкриті списки)

☐

Ліберальна партія

- ☐ 1. Андрій Андрійченко
- ☐ 2. Сергій Сергієнко
- ☒ 3. Іван Іванчук

☐

Соціалістична партія

- ☐ 1. Олексій Трачук
- ☐ 2. Володимир Величковський
- ☐ 3. Павло Іванов

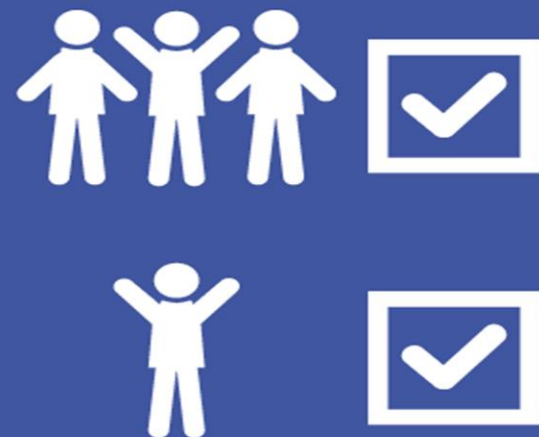
☒

Консервативна партія

- ☒ 1. Михайло Грушевський
- ☐ 2. Марія Андропова
- ☒ 3. Ігор Молотов

**Виборці голосують
за конкретного
кандидата чи кандидатку
у партійному списку
і одночасно за партію**

Виборчий бюлетень місцеві вибори 25 жовтня 2020 року

Багатомандатний виборчий округ з виборів депутатів
Київської міської ради

Територіальний виборчий округ №6
Виборча дільниця №543 345

ПЕРШИЙ КРОК

Зробіть позначку «плюс» або іншу, яка засвідчує
ваше волевиявлення у лівому квадраті проти назви
місцевої організації політичної партії

ДРУГИЙ КРОК

Занесіть в трафарет номер обраного Вами
кандидата зі списку політичної партії,
яку ви обрали (за бажанням)

1 Партія помідорів
Помідор Помідорович Помідорич

01 Херсонський П.К.
02 Уманський Г.Н.
03 Жовта К.Г
04 Рожевий Л.Н.

05 Червона П.К.
06 Гнилий Г.Н.
07 Бурий К.Г
08 Чорний Л.Н.

2 Яблучна партія
Кисляк Краснович Подільський

01 Джонатан П.К.
02 Голден Г.Н.
03 Слава К.Г
04 Жовтобока Л.Н.

05 Кисляк П.К.
06 Соковита Г.Н.
07 Червовий К.Г
08 Побита Л.Н.

3 За стиглу вишню
Вишня Остап Миколайович

01 Кисла П.К.
02 Солодка Г.Н.
03 Кислосолодка К.Г
04 Крадена Л.Н.

05 Сусідський П.К.
06 Дачний Г.Н.
07 Схрещений К.Г
08 Чорна Л.Н.

4 Черешньократи
Мелітопольська Еліта Цукрівна

01 Мелітопольський П.К.
02 Мелітопольський Г.Н.
03 Жовтий К.Г
04 Ринковий Л.Н.

05 Черкаська П.К.
06 Бесарабський Г.Н.
07 Бурий К.Г
08 Чорний Л.Н.

5 Бджоли за мед
Бджола Вікторія Андріївна

01 Липовий П.К.
02 Гречка Г.Н.
03 Обжалена К.Г
04 Трутень Л.Н.

05 Вулик П.К.
06 Сота Г.Н.
07 Польова К.Г
08 Муха Л.Н.

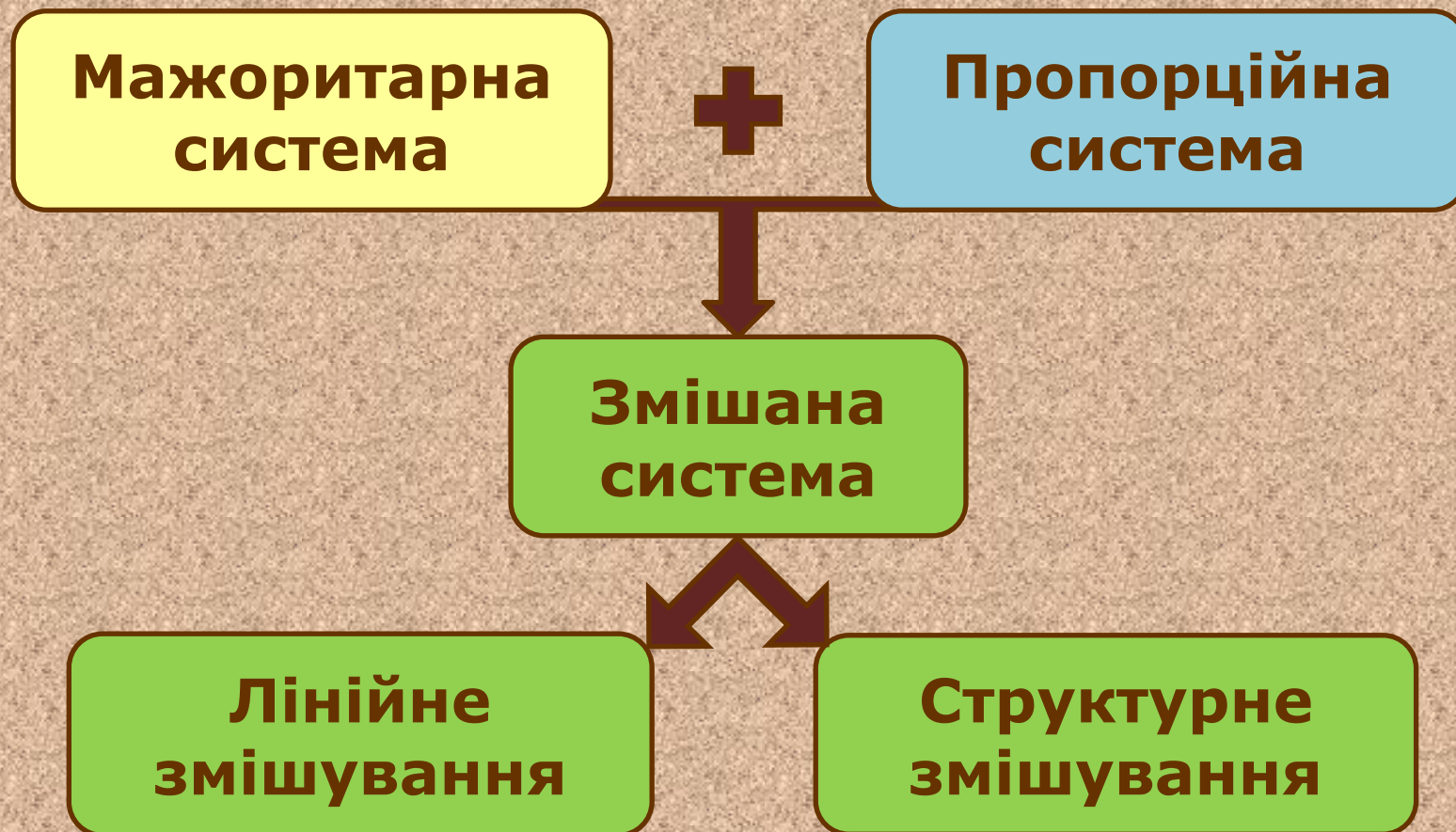
6 Кавуни домашні
Кавунка Баржа Дніпровна

01 Каховка П.К.
02 Каховський Г.Н.
03 Голопристанський К.Г
04 Оброблена Л.Н.

05 Гнилуватий П.К.
06 Гнилий Г.Н.
07 Рожева К.Г
08 Смуґаста Л.Н.

Змішані виборчі системи

Еволюція виборчої системи України

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ двотурова система

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ

1994

- двотурова система

**1998
2002**

- змішана (лінійна) система
- 4%-й виборчий бар'єр

**2006
2007**

- пропорційна система
- 3%-й виборчий бар'єр

**2012
2014
2019**

- змішана (лінійна) система
- 5%-й виборчий бар'єр

6

ВИБОРЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

11 липня
2019 р.

19 грудня
2019 р.

1 січня
2020 р.

4 КНИГИ

Загальна
частина

Вибори
Президента
України

Вибори
народних
депутатів
України

Місцеві
вибори

**Україна – унікальна держава, яка
майже під кожную виборчу кампанію
змінює свою виборчу систему**

**Дякую за
увагу!!!**

